

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . 4 „
četrt leta . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravištvu Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Tržaško slovensko šolstvo.

Na shodu, ki so ga priredili slovenski starši pri Sv. Jakobu v Trstu in ki smo o njem že poročali, je nastopil kot glavni govornik dr. Rybář, ki je označil stališče tržaskih Slovencev o šolstvu v Trstu tako-le:

Čuli ste že, da Italijani, ki imajo že vseh potrebnih šol, zahtevajo še najvišjo šolo — vseučilišče. Res je, da ima vsaka narodnost pravico do take šole. Tudi Italijanom ne odrekamo te pravice. Ali oni jo hočejo imeti samo v Trstu. Zakaj!? Zato, da bi ojačili tu svojo pozicijo proti nam, da bi imeli še eno trdnjavo, iz katere bi nas preganjali. Vlada jim je hotela dati vseučilišče v Roveretu ali pa tudi na Dunaju. Ali tega nočejo zaradi nas. Zato pa smo se mi oglasili najodločneje proti italijanskemu vseučilišču v Trstu, tako da so Italijani sami uvideli, da brez nas ne dosežejo svojega cilja.

Tu je govornik ponovil že znani historijat pogajanj z Italijani in je vzkliknil: „Ponavljam, mi ne zahtevamo le ene šole, ampak toliko, kolikor jih je primerno našemu številu, in poleg ljudskih zahtevamo tudi srednjih in strokovnih šol. Dokler ne dobimo mi teh šol, Italijani ne smejo dobiti univerze!“

Vprašanje je, kako naj postopamo nadalje? Moj prvi odgovor je: ne obupavati, ne odjenjevati! Tu pri Sv. Jakobu imate poseben odbor staršev za to vprašanje. Ta je tudi sklical današnji shod. Ta odbor in političsko društvo naj sporazumno pošljeta deputacijo na kompetentno mesto. Tam treba zopet in zopet govoriti in dokazovati s številkami svoje pravo. V številkah je moč. S tem orožjem stopajmo pred kompetentne faktorje in jih opozarjamo na njihovo dolžnost. Zahtevajmo od njih, da opozarjajo na Dunaju na ta škandal in da mi absolutno nočemo biti več tako traktirani kakor smo bili doslej in hočemo priti do svojih pravic!

Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic.

Dne 1. avgusta sta bili v Celju v okoliški šoli dve vodstveni seji in seja upravnega odbora „Zveze“.

Ob 8. uri so se zbrali vodstveni odborniki k seji, da se razgovore o točkah, ki so bile na vzporedi seje upravnega odbora.

Ob četrt na 12. je otvoril sejo upravnega odbora predsednikov namestnik tov. Mešiček. Zastopana je bila pretežna večina okrajnih učiteljskih društev po odposlancih: upravnih odbornikih. Prečital je pismo tovariša Kocbeka, ki odlaga mesto predsednika in sploh tudi mesto odbornika. Imel je naš dragi in priljubljeni tovariš in predsednik v rodovini nesrečo — nadaljuje tov. Mešiček doslovno — „kar boli tudi nas. Mi imamo sočutje z njim in kot dosedaj tudi zanj neomajano zupanje. Želeli bi, da bi še nadalje vodil našo organizacijo, ali ker on dosledno oklanja vsako izvolitev, se moramo vdati.“

Vsi navzočniki so pritrjevali govornikovim besedam, kar je znamenje, kako mil in drag je vsem dosedanjemu predsedniku.

Tajnik tov. Šijanec je obširno poročal o stanju in delovanju „Zveze“ v dobi od 8. decembra 1907, ko je dosedanje vodstvo prevzelo „Zvezo“, do danes.

Hočemo o tem delovanju, kakor tudi o poročilu blagajnika tov. Pušenjaka ob priliki poročati, zato za danes to opustimo. — O delovanju socialnega odseka je poročal tov. Pesek, predsednik tega odseka.

Volitve so imele ta-le izid:

Vodstveni odbor: Predsednik Jos. Mešiček, nadučitelj v Sevnici; predsednikov namestnik Anton Petriček, nadučitelj v Žalcu; tajnik Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu; blagajnik Anton Gnus, nadučitelj v Dolu; odbornika Ivan Pušenjak, šol. vodja v

Smihelu, in Anton Pesek, šol. vodja v Nablajah.

Za pregledovalce računov so izbrani: Cimperšek Štefanija, Roš Miloš in Flerè Pavel.

Odborniki za „Lehrerbund“: razen predsednika, ki je eo ipso član Bundo-vega odbora kot 2. predsednik, še Knapič Ivan, Gnus Anton in Rajšp Josip.

Delegati za „Lehrerbund“: Gradišnik Armin, Jurko Radoslav, Klemenčič Josip (od Sv. Trojice v Slov. Gor.), Koropec Ivan, Lesjak Davorin, Polanec Gregor, Porekar Anton, Požegar Avguštin, Slane Ernst, Supan Ignacij, Šijanec Ignacij in Tomažič Janko.

Namestniki so: Cimperšek Štefanija, Scheligo Štefanija, Barle Karel in Flerè Pavel.

Delegati za „Zavezo avstr. jugoslov. učit. društev“: Burdian Ivan, Lesjak Martin, Porekar Anton.

V socialni odsek so se izvolili: Mešiček I., Pesek Anton, Kveder Karel, Luknar Marija, Voglar Franc, Gradišnik Armin, Černej Ljudevit in Slane Ernst.

Nadalje se je sklenilo, naj štajerski delegatje „Zavezo“ pri letošnjem delegacijskem zborovanju enotno volijo upravne odbornike, ki so tovariši: Gnus A., Mešiček I. in Šijanec Ig.

Za prihodnji dve leti se je določilo, da ostanejo prispevki okrajnih učiteljskih društev enaki sedanjim, namreč po eno krono od člana. — Glede določitve kraja in časa prihodnjega obnega zbora se je sklenilo, naj bo občni zbor v Celju — kdaj to pa se prepusti vodstvu. Pač pa naj bo občni zbor šele potem, ko bodo nova pravila že potrjena.

O pripravi za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“ v Mariboru je poročal zvezin tajnik

in omenjal glede koncerta in drugih zadev sedanje stališče. — K tej točki so govorili še razni odborniki.

Ker smo dobili nova pravila vrnjena od oblastniže zaradi nekaterih malenkostnih nedostatkov, se je vsa zadeva izročila referentu Gnusu, da uredi vso zadevo. Po razgovoru o nekaterih internih zadevah je zaključil predsednik sejo, ki je trajala tri ure.

Po seji upravnega odbora je imelo novo vodstvo svojo sejo, pri kateri se je določil načelnikov namestnik, tajnik in blagajnik. Tudi se je sklenilo, da je vse denarne pošiljave na „Zvezo“ pošiljati samo blagajniku tovarišu Antonu Gnusu, nadučitelju v Dolu pri Hrastniku. To pa zaradi enostavnosti v poslovanju. Opozarjamo na to vsa okrajna društva.

Sestanek slovenskih učiteljskih abiturientov in abiturientinj.

V „Mestnem domu“ v Ljubljani, se je vršil, kakor smo že poročali, ta sestanek dne 1. t. m. „Duh modernih idej preveva dušo mladih moči“ — V častnem številu so se zbrali abiturienti in abiturientinje vseh slovenskih učiteljskih, da skupno nastopijo pot življenja in skupno nastopijo za ideje, ki so v korist šolstvu in narodu.

Sestanek je otvoril abit. Hočevár, na katerega poziv se je volil za predsednika abit. Trafenik, podpredsednica abit. gđč. Sever, podpredsednik abit. Sosič iz Kopra, zapisnikar abit. Wudler iz Maribora. V imenu „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ pozdravlja zborovalce deželni poslanec tov. Gangl, ki poudarja, da to stori rad in s ponosom, ker vidi danes uresničeno idejo združenosti Slovencev v učiteljskih abiturientih. Združeni Slovenci vseh slovenskih učiteljskih sklepajo danes zvezo bratstva, kolegialnosti in

LISTEK.

Kako naj širi šola med narod smisel za snago?

Peter Medvešček.

(Dalje.)

II.

O vzrokih nesnage in zaprekah smisla za snago.

1. Prvi in glavni vzrok nesnage je pač pomanjkanje izobrazbe, pomanjkanje smisla za snago.

V spomin mi prihajajo prva leta mojega učiteljevanja. Kakšni so mi prihajali v šolo otroci v krajih, kjer sem služboval kot prvi učitelj?

Bili smo pred dobrim četrtsotletjem oni, ki smo morali orati ledino — za letnih 300 gl. Koliko sitnosti smo imeli, da smo d. segli, da so snemale deklice robce z glave v šoli? Koliko zamere je bilo, ko smo prisilili dečke, da so si strigli lase! Za take malenkosti, ki so umljive same po sebi zdaj, je trebalo železne volje in boja pred četrtsotletjem.

Bil sem tedaj v lokalni, kjer se je vršila velika slavnost. Slavnostni govornik, priznan gromovnik v okraju, je nastopil s svojimi tezami, med katerimi je bila tudi, da je Bogu nedopadljivo dejanje, ako prihajajo dekleta, četudi v hudi vročini, razoglave lepo počesane v hram božji. In ta presneti mlad učitelj je tako predrzen, da ukazuje v šoli mladim deklicam — baš nasprotno.

E pur si muove! Z Galileo Galilejem vzklikam tudi jaz, da smisel za snago napreduje vključ vsem zaprekam.

Dokler ni bilo šol med narodom, tudi ni bilo smisla za snago. Kdor je doživel slučaje, ko je bil učitelj zatočen od vseh poglavarjev v občini zaradi predrznosti, ker je želel, da naj bi hodili otroci vsaj ob nedeljah v nadaljevalni tečaj z osnaženim obuvalom, bo vedel soditi, kak napredek je storjen v razmeroma kratkem času.

Resnica je, da se otroci pričenjajo vedno umivati šele potem, ko pričnejo hoditi v šolo. Šola torej širi med narod smisel za snago že sama po svojih načelih, da imajo hoditi otroci snažni v šolo.

2. Nerednost in nemarnost gospodinjin gospodarjev je vzrok

nesnage v hiši in zunaj nje. Kakor zanemarljiva gospodinja hiša znotraj, tako in še bolj dela gospodar zunaj hiše, na dvorišču. Priznati se mora, da se kaže tudi tu lep napredek.

Odstranitev zaprek ni nemogoča, niti težavna ni, ampak sloni večinoma na dobri volji. Kjer ni pravega smisla za snago, tam je nesnaga doma v domači hiši in domačem dvorišču.

Snaga igra kaj važno vlogo med narodom našim; ona je večkrat ena tistih sredstev, ki sklepajo celo rodovinsko vez. Snago ljubeče dekile dobi lažje primerno oporo nego nesnažno. Žal, da mnoga mlada žena v jarmu sv. Luke pozabi na snago ter je kriva, da mož zanemarljiva doma, iščeč nadomestila zunaj nesnažnega doma, tudi v krčmi.

Naše gospodinjje bi morale skrbeti, da s pomočjo snage napravljajo domačo hišo prijetno, da bi tako bolj pridrževale gospodarja pri domu; s snago v hiši bi vplivale na gospodarja, da bi skrbel za snago na dvorišču in sploh v bližnji okolici hiše. Na snažni gospodinjji zavisi mnogo tudi snaga okoli hiše. Prijetno snažna notranjščina kliče po enaki okolici.

3. Vzrok nesnage na obč. poteh, cestah

in trgih je občinska oprava in pomanjkanje sredstev naših občin. Skrb za snago javnih prostorov ima občina. Ako nimajo občinarji smisla za snago v svojih domačih hišah in na svojih lastnih prostorih okoli hiše, ne morejo imeti smisla za snago tudi obč. zastopniki, in tudi ne župan, ki ga volijo prvi.

Stroški, ki bi jih imela občina, ako ima nje oprava smisel za snago javnih prostorov, ne bi bili preveliki, ako bi se leto za leto delalo za snago. Letos bi se odstranile z kanalizacijo ene zapreke, drugo leto katera druga. Žal, da pomanjkuje večkrat smisla za snago in zaradi tega se boji občina vsakih večjih stroškov, ker naše občine večkrat nimajo potrebnih sredstev. Nič čudnega ni torej, ako izgledajo marsikje javni prostori naših občin tako, da glasno pripovedujejo domačinom, a še bolj tujcem, da njih opravniki nimajo smisla za snago. V takih občinah ni niti misliti na kako važno panogo javne blaginje, kakor postaja promet s tujci. Malo večja zapreka je pomanjkanje smisla za snago kakor pomanjkanje sredstev, ki imajo večkrat svoj izvir baš v snagi.

(Dalje.)